СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 227. Джерзі Сиτі, Н. Дж., четвер, 30-го вересня 1937. VOL. XLV. No. 227. Jersey City, N. J., Thursday, September 30, 1937 THREE CENTS

РУЗВЕЛТ ПРО ОБМЕЖЕННЯ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ

ПОРТЛЕНД (Орегон). — Президент Рузвелт, оглядаючи „Бонвіл Дем", заявив, що він не погоджується з тими, котрі є того погляду, що право на особисту свободу дозволяє одиниці розпоряджатись відповідно до власного уподобання своїм нерухомим майном. Якраз такий погляд довів до цього, казав президент, що винищено багатства американської землі, що тепер видається біліони долярів, щоб рятувати ліси чи землю від посухи. Земля обходить теж і федеральний уряд, як і стейтовий, чи міську владу. В землі є заінтересоване все населення. Обмежуючи свобідний оборот землею, казав президент, не змагаємо до диктатури чи вкорочення прав свободи, але до рятування природніх багатств краю.

Заповідає дешевшу електрику.

Внаслідок певного обмеження свободи повстала і „Бонвіл Дем". Ця тама коштувала яких $75,-000,000. Вона дасть фармерам дешевшу електрику, а проти цього були ті, що досі продукували цю електрику далеко дорожче. Президент заповів, що побудується більше таких там. Для цього буде використана теж ріка св. Лаврентія, щоб і Схід, разом з Ню Йорком, міг мати дешевшу електрику. Це вже могло бути давно зроблене, казав президент, якби „певні сили" не вбивали цього проєкту.

Збалянсує буджет.

Президент теж заповів, що він надіється, що в 1938 році будуть зрівняні видатки з приходами, себто, що державний буджет буде збалянсований.

Тами, чи зброєння?

В Европі, говорив Рузвелт, видають держави велитенські суми на гармати і зброєння, а тут в Америці замісць побільшення зброєння маємо щораз нові тами, з яких зроджується добробут населення.

НЮ ЙОРК РАЄМ ДЛЯ ЧЕРВОНИХ.

НЮ ЙОРК. — Єремія Т. Магоні, демократичний кандидат на посадника міста, каже, що ще такого не було, щоб комуністи й інші елементи, що змагають до знищення тих усіх засад, на яких побудована Америка, заявлялись одноголосно за особу, яка ніби не є комуністом, але зате кандидатом на посадника Ню Йорку. Цею особою є, мовляв, теперішній посадник Ля Ґвардія, републиканський кандидат на поновний вибір. Магоні говорив на вічу, що Ля Ґвардія дав у Ню Йорку червоним повну свободу. Внаслідок цього сотки ріжних підприємств покинули місто.

З ПОЛІТИКИ КАТОЛИЦЬКИХ ЖІНОК.

ВАЩИНҐТОН. — На нарадах Краєвої Ради Католицьких Жінок обговорено положення в Еспанії, вислухавши звіту жінки, що була наочним свідком і щойно прибула з Европи. Жінки заявилися за те, що в Америці йде пропаґанда в користь червоної Еспанії, яка попирає варварства червоної Москви, бо це вона, а ніхто інший, рядить т. зв. червоним еспанським урядом. Представниці жіноцтва гостро критикували Комітет Промислової Орґанізації і його голову, Джана Луіса, за те, що вносять заколот у робітничу справу.

СТАНУЛИ ПО СТОРОНІ ЧОЛОВІКА.

НЮ ЙОРК. — Жінки, що були першими суддями присяжними, признали, що пані Джексон є „дуже милим сотворінням", але заявили, що таки вона поводилась неморально і була невірною супроти свого чоловіка, якому признали дозвіл на розвід.

МЕСЕЧУСЕТС ЗА РУЗВЕЛТА.

ЛІН (Месечусетс). — З промислової семої конґресової округи вийшов конґресменом демократ Лоренс Конері. Кажуть, що вибори виявили наявно, що загал населення є таки за політику президента Рузвелта.

І ТУТ ЗАЗДРІСТЬ ПЕРЕШКОДОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Не можна продовжати як слід доходжень у справі злочинів, бо поодинокі аґенції, що призначені для цеї справи, між собою конкурують і себе не спомагають, бо одна заздрісна за другу. Між ними йде боротьба за те, хто має дістати „кредит" за працю. І тому доходження у справі злочинів не дописують. Таке виказують урядові звіти.

ЩЕ ДАЛІ ПРО „КРАЙ НАГОДИ".

НЮАРК. — Гарпер Сіблі, бувший президент Торговельної Палати Злучених Держав, заатакував президента Рузвелта за його виступи проти „економічних роялістів". Сіблі казав, що Форд, Крайслер, Істмен, Ракефелер чи Карнеґі не походили з багатої кляси, а з бідної. Америка, казав Сіблі, ще далі дає кожному добру нагоду вибиватися вгору.

АРЕШТУВАЛИ ПІКЕТНИКІВ.

Біля 200 робітників влаштували масову демонстрацію як пікетники компанії Горн і Гардарт, що має в Ню Йорку великий ланцюх автоматів. Демонстрація відбулася перед автоматом компанії, який знаходиться на Таймс Сквері. Поліція арештувала 58 пікетників за те, що ґаласували і не давали публиці переходити вулицею.

ЗЛОВИЛИ ВИМУШУВАЧА.

19-літній склеповий розносщик, Морей Сириґ, уявив собі, що легкі гроші можна дістати таким легким способом, як про це він начитавсь у бандитських статтях у журналах і надивився в дешевих „шовах". Коли прийшлося свою уяву здійснити у практиці, попав у клопіт, який памятатиме ціле життя. Він саме написав до місцевого багатого власника споживчих товарів, Ґовісета, листа, домагаючись від нього п я т ь с о т долярів під загрозою убивства. Гроші, завинуті в пакет, мали бути зложені під сходи власного дому. Але замісць Ґовісета поліція підкинула бажану суму у фальсифікатах і влаштувала 36-годинну засідку на незнаного вимушувача. Засідка поліції вдалася. По півночі явився юнак і забрав „легкі гроші". Поліція його арештувала на коридорі власного дому, куди він утік, як побачив поліцію.

Ґовісет так перенявся погрозами в листі, що небезпечно занедужав разом із старою жінкою.

ВЕЛИЧЕЗНИЙ ЗВИСНИЙ МІСТ У ГАМБУРҐУ.

Гітлер заповів програму великих робіт у чотирьох німецьких містах: Берліні, Гамбурґу, Мінхені та Нірнберґу. А саме в Гамбурґу вибудують над Лабою міст довжини тисячі метрів. Це буде звисний міст, завішений у висоті 70 метрів над рівнем води так, що під ним зможуть перепливати всякі кораблі. Вежі, що мають піддержувати линви, будуть високі 140 метрів.

НОВИНКА ДЛЯ МУЗИК.

Фірма Телефункен випродукувала недавно нову серію кружків, що дозволять виконавцям грати їхню партію в ансамблі тоді, коли інші партії буде виконувати кружок. Нпр. у смичковім квартеті кружок буде грати партію другої скрипки, альтівки та віоленчелі, зате сам виконавець буде виконувати партію першої скрипки. Свою партитуру одержить виконавець, купуючи кружок. Ця інновація буде дуже цінна для музик ансамблів, що хочуть вистудіювати свою партію, як також для тих, що, пробуваючи на ґлухій провінції, схочуть заживати відтепер приємностей смичкового квартету. Фірма Телефункен приґотовила вже сотню кружків з творами Баха, Ґендля, Моцарта, Бетовена та Шуберта. Вісім кружків цієї серії оставляють виконавцеві фортепіянову партію.

АНҐЛІЙЦІ АРЕШТУЮТЬ АРАБІВ.

У звязку із замордуванням анґлійського окружного команданта поліції в Ґалилеї анґлійська влада арештувала серед арабів 106 осіб. Їм закидають приналежність до терористичної арабської орґанізації.

РЕКОРД ВИСОТИ БАЛЬОНОМ, ЩО ВИПОВНЕНИЙ ГАРЯЧИМ ПОВІТРЯМ.

Віденцеві Емерові пощастило недавно здобути світовий рекорд висоти в бальоні, виповненім гарячим повітрям. Заки ще Емер приступив до рекордового лету, відбулось девять пробних стартів, яких перебіг був задовільний. Щойно тоді Емер піднявся на висоту 7,060 метрів упродовж 40 мінут, себто підносився з пересічною швидкістю 3 метрів на секунду. Апарат працював без закиду навіть при температурі — 20° Цельзія, яка на згаданій висоті панує.

ДИКИ В КОРОСНЕНЩИНІ.

З Горлиць повідомляють: Населення громад Реґетів Вижній і Реґетів Нижній нарікає, що на просторі цих громад появилися стада диків, що спричиняють шкоди на ґрунтах з картоплею.

ЗА КРАДІЖ ПОЧТОВИХ ГРОШЕЙ.

Перед львівським судом відбулася розправа проти грошевих возних Івана Щирби і Стефана Куцула за крадіж грошевої посилки в сумі 300 зл. на шкоду жінки директора Б. К. Г. Ґреґерової. Обох засуджено на кару по 10 місяців вязниці з позбавленням громадянських прав на 5 літ. Розправу проти третього грошевого возного, Едв. Клімка, відложено.

НІМЕЦЬКИЙ КАВЧУК.

Фабрикація штучного кавчуку („Буна") передбачена чотирорічним пляном. Одначе індустрія може тільки достарчити частину величезних фондів, запотребованих цією фабрикацією. Щоб запевнити повний успіх цій спробі, німці постановили наложити більший податок на сирий кавчук, спроваджуваний із заграниці. Митна ставка 125 марок за метричний сотнар буде підвищена або знижена відповідно до флюктуацій цін сирого кавчуку, щоб запевнити можливо якнайбільш постійну ціну на внутрішнім ринку для сирого кавчуку і для виробів з нього. Нову ставку знесуть, коли задумана ціль буде осягнена.

СЛАВА НА ЛІЦИТАЦІЇ.

У Парижі продавали на ліцитації всякі рукописи, здебільша сучасних письменників. Найбільшу ціну платили за Айштайна та Фройда; за 34 сторінки першого заплачено 7,000 фр., за 11 сторінок другого 2,400 фр. Зате за Ст. Цвайґа та Кайзерлінґа не давали майже нічого. Дивним дивом за лист надхненого романтичного поета Місета до славної артистки Рашель ледве дали 1,000 фр., тоді, як за лист Енґельса — правда: довгий і повний усяких думок — дали 4,500 франків.

АНҐЛІЙЦІ БУДУЮТЬ СОБІ ЩЕ ОДИН ТЕАТР.

Збірка на будову й ведення в Лондоні національного театру під назвою „Театр Шекспіра" принесла досі 150,000 фунтів стерлінґів. З цих грошей закупили майдан недалеко Музею Вікторії. Незабаром зачнуть уже будувати театр.

НІМЕЦЬКЕ ЗАЛІЗО.

З нагоди закладення товариства для експльоатації німецьких покладів заліза під кермою ґенерала Ґерінґа стрічаємо в часописі „Фелькішер Беобахтер" такі завваги:

„Німецьке національне господарство буде тепер мати залізо, якого потребує. Чотирічний плян зазначить цей осяг на першім місці. Ми добудемо з землі стільки заліза, що заграниця не зможе вже накинути нам своєї волі.

„Заграниця не питалася нас, чи нам буде неприємно, коли вона позбавить нас залізного сирівця.

„Без сумніву, що після зужиткування заліза, випродукуваного копальнями Германа Ґерінґа, ми будемо ще працювати чужим залізом. Одначе будемо розпоряджати достаточною скількістю своєї руди, щоб не бути приневоленими схилятися перед домаганнями чужинців.

„Колиж заграничні копальні побоюються, що після закладення копалень Ґерінґа їх експорт до Німеччини зменшиться, остається їм простий спосіб зберегти для себе німецький ринок, а саме достарчати товару тепер. Хто достарчає тепер, буде могти достарчати й опісля. Ми є тревалим клієнтом тому, що економічна кріза в Німеччині минула".

НЕСПОДІВАНА КАРІЄРА НІМЕЦЬКОГО ПИСЬМЕННИКА.

Він зветься Ернст Еріх Нот і живе в Парижі. Його бурхливе життя, повне пригод, піддало думку французькому драматурґові Ґабрієлеві Марселеві зобразити його в песі. Коли песа була готова, Марсель піддав Нотові думку заграти у його песі свою власну ролю. Нот зробив спробу і після двох намічених вистав повторив свою ролю 75 разів. Тепер він їздить з театром по ріжних містах Франції. Відомий французький режисер Ґастон Баті запропонував йому ролю у песі „Марія - Антуанетта". Нот став французьким актором і тепер ставить собі питання, чи не покинути невдячну професію (менше поплатну на еміґрації) німецького письменника.

ГОРЯТЬ ТОРФОВИЩА ВІД СПЕКИ.

В ріжних сторонах Галичини горять торфовища з причини посухи. Сільське населення та адміністраційна влада часто не звертають на це уваги, тимбільше, що при такій пожежі не видно вогню. Одначе при таких пожежах пропадають великі запаси торфу, що являються великою опаловою резервою. У звязку з тим міністерство внутрішніх справ наказало гасити торфові пожежі такcамо, як лісні.

МАСОВА РІЗНЯ В СОВЄТАХ

МОСКВА. — По цілій території Совєтів влада розстрілює що дня десятки осіб, закидаючи їм „саботаж", „шпигунство" і „троцькізм". На черзі влада знов застрілила 31 осіб: 4 в провінції Москви, 4 в області азовсько-чорноморській, 7 на Сибірі, 8 в окрузі Ленінґраду, 8 у Карелії. Більшість розстрілених, як доносить большевицька преса, це були „саботажники", що робили шкоди в совєтськім хліборобстві, нищили або затроювали збіжжя. Частину застрілили за націоналізм.

ВІДІЗД СОВЄТСЬКОГО АМБАСАДОРА З КИТАЮ ДО МОСКВИ.

НАНКІН. — Совєтський амбасадор у Китаю, Боґомолов, нагло виїхав літаком до Москви. Обставини, серед яких він виїхав, наводять чужих спостерігачів на думку, що Москва рішилася на якийсь важний крок і внаслідок цього покликала нагло амбасадора. Офіційно не видано ніяких пояснень щодо причин відізду Боґомолова. Тільки китайське міністерство закордонних справ, що скріплює ці здоґади, подало про це до відома китайському населенню, кажучи, що він виїхав на заклик своєї влади.

В СОВЄТАХ БОЯТЬСЯ ВІЙНИ.

МОСКВА. — Не звертаючи уваги на крикливі протести проти Японії, совєтська преса назагал досить миролюбно настроєна супроти Японії. Майже вся вона заявляє, що Совєти не хочуть воювати з Японією і не вступлять у війну, хіба аж прийдеться їм обороняти свою власну територію. Тому вони на адресу Японії тільки виголошують поґрози, щоб вона не посміла вступити на совєтську територію.

БОРОТЬБА НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

ШАНГАЙ. — Японські війська розпочали новий наступ на позиції китайців. В рух пішли артилерія, повзи і літаки. Останні знову кружляли понад широкою частиною китайської території і бомбардували міста. Вони в першій мірі нищать залізничі лінії і стації, склади амуніції, касарні, мости, летовища, державні будинки і т. п. Та при тім гине багато цивільного населення.

ЛІҐА НАЦІЙ ТАВРУЄ ЯПОНІЮ.

ЖЕНЕВА. — Пленарне засідання Ліґи Націй потвердило рішення свого дорадчого комітету, щоб натаврувати Японію за те, що вона нищить і вбиває безборонне населення Китаю. Японський уряд зложив заяву, в якій говорить, що японські летуни стараються з нараженням свого життя оминати цивільні будинки і нападали лише на державні будівлі та стратеґічні місця, але це часом їм не вдається і бомби попадають у цивільне населення.

ПРОМОВИ ДВОХ ДИКТАТОРІВ.

БЕРЛІН. — Мусоліні і Гітлер виголосили з одної плятформи на спортовім стадіоні в Берліні свої промови. До тих промов прислухувалися безпосередньо біля три міліони німців, а через радіо прислухувався майже цілий світ, крім Анґлії й Росії. Перша відмовилася передавати їх промови через радіо, а друга не була запрошена, щоб ці промови передавати. Назагал ці промови не мали глибшого політичного змісту, як дехто від них цього сподівався. Вони ще раз запевняли про приязнь між італійським й німецьким народом, підкреслювали небезпеку комунізму, а передівсім звертали увагу на потребу всесвітнього миру. Ці промови були радше демонстрацією за мир, ніж за війну.

ФРАНЦІЯ Й АНҐЛІЯ НАПИРАЮТЬ НА ІТАЛІЮ В ЕСПАНСЬКІЙ СПРАВІ.

ЛОНДОН. — У відповідь на спільні німецько-італійські демонстрації приязни Анґлія й Франція задемонстрували свою солідарність в еспанській справі й вислали до Італії ноту, в якій домаґаються негайного стягнення італійських „добровольців" з Еспанії. Франція поґрожує, що як Італія не схоче цього зробити, то Франція відчинить свої границі для лівого еспанського уряду, куди також зачнуть напливати „добровольці". В той спосіб знов розгориться міжнародня війна на еспанській території.

РУМУНИ ЗАБОРОНЯЮТЬ У СЕБЕ ЖИДІВСЬКІ ЗБІРКИ.

БУКАРЕШТ. — Румунська влада заборонила своїм жидам збірки на віднову жидівської держави в Палестині, що її по цілому світі переводять жидівські сіоністи. Цю заборону приписують зростові сили румунської фашистівської орґанізації „Залізна Ґвардія", на чолі якої стоїть Кодреану.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З СОЮЗОМ: ЖИТИ І ВМИРАТИ

Для людини, що не думає про українську будучність в Америці, повищі слова не мають ніякого змислу. Ні не відчує їх той, хто звик говорити про наші ріжні орієнтації на „власні сили", а ніколи цеї сили не будував. Не зрозуміють цього ті, що годують нас великими словами і плянами, з яких ніколи і ніде нічого не виходить. І не привязуватимуть до тих слів ваги ті, що звикли все тільки критикувати, для яких існує одно задоволення: добачувати всюди щось зле й заповідати розклад, занепад.

Тому ми відзиваємося тільки до дійсних людей, до тих, що з живою і чистою душею. І до тих з розумом і з правдивими патріотичними почуваннями, себто до тих, що бажалиб американській Україні дійсного розквіту і життя, що булиб спосібні навіть свої особисті амбіції підпорядкувати тому великому національному колективові, яким є Український Народний Союз.

Неодин з тих, що допомагав будувати У. Н. Союз, уже в могилі. Може вже й забуто про неодного з них. І певно, що так буде з багатьома з тих, що тепер іще при житті і є ревними подвижниками нашої народньої установи. Бо по особистих амбіціях залишається по смерті дуже мало, коли брати під увагу наше дотеперішне американсько-українське життя. Зате живим, як самі переконуємося, залишається те, що видає амбіція колективу, загалу.

Всі добре знаємо, що на вічах і святах говоримо, деклямуємо й співаємо про велику любов і велике привязання до нашого національного ідеалу, як теж взиваємо до обєднання наших сил і розбудови нашого національного життя на всіх ділянках — власними силами, як передумови збудування власної держави, теж — власними силами. Так виглядає на словах. А як у практиці? Деж ті наші „власні сили"? Скількиж то членів маємо, наприклад, у рядах У. Н. Союзу? А цеж наша, дійсно власна сила, поза якою нічого новіщого, сильнішого й патріотичнішого ми ще не здолали поставити: Колиж так, то чи не є тепер обовязком кожної розумної й патріотичної одиниці застановитись над тим, чи вона не грішить національно, коли ставиться легковажно до У. Н. Союзу як нашої властивої національної сили в Америці?

Колись, як наші піоніри вели початкову кампанію за членів до У. Н. Союзу, вони вкладали в цю справу ввесь запал, все своє серце. Вони не розуміли і не хотіли розуміти, що можна називати себе українцями і не бути в У. Н. Союзі. І тільки тій їхній посвяті можна завдячувати те, що зродилася в Америці ота перша, дійсно народня сила в Америці. А чи ми, що вже переживали добу відродження української держави, маємо тепер стояти позаду тих, що клали в Америці основи під ту установу, яка це відродження постійно заповідала і йому помагала? І чи не пітиб нам тепер слідами тих, що в розбудову У. Н. Союзу вкладали свою душу, що з ним жили і з ним умирали?

ЩОБ НЕ БУЛО НЕПОРОЗУМІННЯ

(НА МАРГІНЕСІ ЛИСТІВ Д-РА ВАНЧИЦЬКОГО, ПОМІЩЕНИХ У „СІЧОВОМУ КЛИЧІ").

В останніх двох числах „Січового Клича" (ч. 7. за липень і ч. 8—9. за серпень-вересень ц. р.) появилися листи д-ра Ванчицького, голови Кружка „Рідної Школи" в Сяноці, писані до гр. Олекси Романа в Ню Йорку, в яких пороблено головному виділові Т-ва „Просвіта" у Львові закиди відносно ведення культурно-просвітної акції на Лемківщині.

Тому, що закиди ці не на місці, бо не мають ніякої основи, а моглиб викликати непорозуміння чи сумніви між українським громадянством в Америці, яке складає жертви на просвітні цілі Лемківщини, вважаю своїм обовязком, як відпоручник матерного Т-ва „Просвіта", пояснити їх.

У своїх листах д-р Ванчицький звертається до української іміграції в Америці з просьбою надіслати відповідну суму на удержання дитячих садків на Лемківщині, які веде Кружок „Рідної Школи" в Сяноці. Скаржиться він притому, що з подібним проханням звертався до головного виділу Т-ва „Просвіта" у Львові й одержав від нього відмовну відповідь.

Не можна нічого мати проти того, що д-р Ванчицький звертається з проханням про підмогу до української іміграції. Шкода тільки, що не знав він адреси головної управи Організації Оборони Лемківщини, яка репрезентує всіх свідомих та національно думаючих лемків на американському континенті, а звернувся до гр. Романа, який не є членом О. О. Л. Жалко також, що гр. Роман віднісся з цим письмом до „Січового Клича", замість до О. О. Л.

Не можна теж мати нічого проти того, що з подібним проханням д-р Ванчицький звертався також і до головного виділу Т-ва „Просвіта" у Львові, бо на це він мав повне право. Алеж, з другого боку, й виділ „Просвіти" мав повне право відмовити його проханню, коли не мав до диспозиції потрібних фондів і не міг „з порожнього налити".

Річ у тому, що д-р Ванчицький, не діставши від головного виділу Т-ва „Просвіта" підмоги на ведення дитячих садків, представив справу в листах так, немовби Т-во „Просвіта" взагалі нічого не робило в користь Лемківщини, або дуже мало. А це вже є обезцінням цеї великої праці, яку Т-во „Просвіта" вложило в національне відродження Лемківщини в останніх роках.

Дослівно закид д-ра Ванчицького звучить так:

„Ця поміч (Лемківщині — М. Д.) зі сторони „Просвіти" полягає на: 1) створенні Лемківської Комісії і видаванні „Нашого Лемка", 2) надсиланні книжок до бібліотеки Філії „Просвіти" у Сяноці, 3) часом на фінансовій допомозі на оплату урядовця Філії „Просвіти" у Сяноці".

Як виходить із цього, д-р Ванчицький не подає ані половини діяльности Т-ва „Просвіта" на Лемківщині. Бо треба нам знати (і д-рові Ванчицькому!), що „Просвіта":

1) Створила в 1932 р. Лемківську Комісію, яка старається всіми засобами, контактуючися з усіми українськими установами й товариствами, видвигнути справу Лемківщини до рівня справ **всенаціональних;**

2) Для освідомлення широкого лемківського загалу видає часопис „Наш Лемко", який і досі є дефіцитовим підприємством, так, що „Просвіта" мусить докладати до нього з готових грошей;

3) Допомогла до доповнення прекрасної бібліотеки при Філії „Просвіти" в Сяноці;

4) Оплачує стало урядовця при Філії „Просвіти" в Сяноці, видаючи на нього 50 зл. місячно;

5) В 1936/37 шкільному році удержувала 28 дітей з Лемківщини в фахових українських школах;

6) Удержує своїм коштом одного освітнього інструктора, одного сільсько-господарського організатора й одну організаторку, яких утримання виносить 150 зл. місячно;

7) Видала „Ілюстровану історію Лемківщини", „Українське Весілля на Лемківщині" та „Східніми межами Лемківщини", як також приготовляє до друку нові видання;

8) Вислала до цеї пори на Лемківщину 48 мандрівних бібліотек;

9) Вислала тисячі примірників ріжного роду українських часописів та журналів і т. д.

Щоби подати повний образ діяльности Т-ва „Просвіта" на Лемківщині, треба булоб ширше розписатися, та вже з вище наведеного виходить ясно, що Т-во „Просвіта" має такі великі зобовязання супроти Лемківщини, що приходи, головно жертви лемківської іміграції з Америки, в ніякому разі не можуть покрити конечних біжучих видатків.

Всі видатки „Просвіти" на потреби Лемківщини виносять понад 1,400 зл. місячно, отже коло 17,000 зл. річно. Коли взяти під увагу, що „Просвіта" одержала в Америки $2,000, що зробить на польські гроші 10,000 злотих, то виходить, що вона мусіла роздобути ще в якийсь спосіб 7,000 зл., щоби покрити всі біжучі видатки, що напевно не було легкою справою.

Чи можна в такому разі дивуватися, що Т-во „Просвіта", не маючи потрібних фондів, відмовило помочі Кружкові „Рідної Школи" в Сяноці? Чи може мали ми вимагати, щоби „Просвіта" усунула в середині року зо школи кількоро дітей, яких зобовязалася удержувати, а заощаджені на цім гроші передала на ведення дитячих садків?

Хоч перший лист д-ра Ванчицького писаний у приватному характері, то всежтаки це його не звільняє від відповідальности за „невірне представлення справи і евентуальне непорозуміння з цього приводу.

Цікаво відмітити, що листи ці були писані більше як рік тому, а редактори „Січового Клича" вважали за відповідне аж тепер помістити їх. Виглядає, що тут не йде про добро самої справи, а радше про якісь особисті порахунки. „Політична конюктура" наказувала редакторам „Січового Клича" вдарити чимсь в Організацію Оборони Лемківщини, яка удержує звязок з Т-вом „Просвіта" у Львові, тому використали до цеї цілі минулорічні листи д-ра Ванчицького. Можна одначе сподіватися, що стріл цей, вимірений в О. О. Л., буде бумерангом*), який звернеться проти них самих.

Михайло Дудра,
відпоручник Т-ва „Просвіта" у Львові.

*) Австралійська вигнута палиця, яка має ту прикмету, що кинена, вертається на давне місце.

ЩЕ ОДИН

Самогубство Панаса Любченка, яке напевно не обійшлося без допомоги чемних чекістів, позбавляє Україну ще одного „запеклого ворога; одного з тих, які не лише віддали батьківщину за „лакомство нещасне" в руки відвічного ворога, але й з того лакомства зуміли ще добре скористати.

Військовий фершал з фаху, себто людина властиво без ніякої освіти, Панас Любченко, маючи 22 роки, просто з фронту потрапив до Центральної Ради і зпочатку нічим себе не виявляв. Невеликий, огрядненький, чистенько убраний, він сідав завжди зпереду і ніколи не виступав з промовою, а все лише посміхався до всіх, блискаючи двома золотими зубами, які надавали його малокультурному обличчю цілком придуркуватий вигляд. Сидів він зпочатку між соціялістами-революціонерами, а потім разом з Полозом, Ковалевом та іншими пристав до большевиків. Заарештований командантом Києва Ковенком на приказ Порша, тодішнього міністра військових справ, він разом з іншими був звільнений на домагання частини членів Центральної Ради і втік до Харкова. Зпочатку про нього було мало чути, але з часом його бездоганна відданість Москві зробила своє. Потрохи він вибивається на високі посади, робиться комісаром, головою Ради Комісарів та генеральним прокурором. У цім титулі він організує відомий процес Союзу Визволення України і домагається смертної кари для головних обвинувачених. На щастя, в тих часах Сталін ще не вважав смертну кару за одинокий спосіб розправи зо своїми противниками. Після процесу, на якім йому пощастило примусити більшість обвинувачених говорити те, що йому потрібне, колишній фершал швидко йде вгору. Він заступає совєтську Україну в Москві, і його портрети поруч зо Сталіном, Ворошиловом, Тухачевським та іншими можна було бачити в совєтських часописах. В часі процесів большевиків він уживає превентивних засобів. Він гостро нападає на „зрадників" і посилає до Москви тисячі подяк „вірних українців". Але цього разу хитрощам „хитрого малороса" очевидно не повелося. Коли його жертви, засуджені на процесі Союзу Визволення України, ще поневіряються по каторжних вязницях та на засланні, то колишній грізний прокурор мусів покинути всі розкоші життя, з яких користав на московській службі, та рятувати від розстрілу, пускаючи собі кулю в лоб. По зникненні Любченка, залишився з усіх визначніших українських большевиків, які помагали Совєтам знищити незалежну Україну, лише базарський кат, Затонський, про якого в останнім часі також щось мало чути. — (Офінор).

НА ВИЗВОЛЬНІ ТЕМИ

Чи треба все хвалити?

Чи треба, щоб історію народу передавати тільки з похвалами? Над тим застановлялись багато визначних поляків і хвалили Польщу та її історію „аж до покушення духа народового". Польський історик Лелевель писав, що Польщу розібрали на три части зовсім безвинно. А польські революціонери називали Польщу „Христусем народув", ніби то вона терпіла муки так невинно, як Христос.

Та таке виховання не виходило полякам на добре. Вони не знали властивих причин свого упадку. І згодом появились історики й учені, які поглянули на польську історію трохи критичнішим оком. До таких критиків належить професор краківського університету, **д-р Михайло Бобжиньскі,** котрий був потім якийсь час і намісником Галичини і австрійським міністром „для Галіції". В свой книжці „Дзеє Польскі в зарисе" каже він виразно на стор. 348, II. т.:

„Не границі і не сусіди, а лише внутрішній нелад допровадив нас до втрати політичного існування".

А на стороні 359, II. т. каже:

„Нам здавалося, що тільки нам одним дозволено жити без того, що інші народи мусять здобувати кривавим трудом.

„Отже знаймо набудуче, що працею, витревалістю, запалом можемо себе піднести дуже високо, одначе лише в границях природних умовин, призначених для тої праці, і що в світовім порядку виключно для нас одних не ділились і не будуть ділитися ніякі чуда".

Зацитоване і підкреслене нами речення є дуже відповідне і для давнішої нашої історії, а зокрема для схарактеризування наших визвольних змагань перед 20-ма роками. Тепер немало пишуть про це в спогадах, що відносяться до тих часів, і одні стараються звалити на других вину наших невдач.

Коли говоримо про Наддніпрянську Україну, то треба ствердити, що тамошні провідники не доросли були до тих завдань, які поставила була перед ними історія. З нагоди Великодня чи Зелених Свят 1919 року заявив був Андрій Жук, один з головних діячів „Союзу визволення України", що справа зорганізування Української Держави в 1918 р. була на найкращій і найпевнішій дорозі, але що німці не могли прийти попросту до порозуміння з тими, що стояли тоді на чолі українського уряду. І не диво, бо через засаду делегування до уряду делегатів партій попало до нього багато людей і політично невироблених, або просто тупих, а дотого заїлих партійників, у котрих те, що в їх очах було добрим для їх партії, стояло вище від того, що було добрим для держави.

Партія, чи держава?

Ми це зрозуміємо, беручи приклад з польського політичного життя, чому то Пілсудскі був аж таким ворогом партійництва, що аж рішився на державний переворот у травні 1926 р.

„А коли ми при Пілсудскім, то згадаємо і за нього.

Він працював довгі роки в рядах польської партії соціялістичної і видавав „підпольно" часопис, організував збройні демонстрації та експропріяції і сам, у найголовнішій та найщасливішій з них (у Безданах) брав особисто участь.

Але притім усім він виступав завжди як польський патріот, і як такий організував в соціялістичній партії польське робітництво. На підставі глибоких студій він переконався, що в цілім польськім народі лиш одна верства надається до революції проти Москви, а то власне кляса фабричних робітників. І в тім напрямі йшла ціла його робота. Була вона соціялістична, але польська, національна.

І тому повстав великий роздор та боротьба між пепесівцями (польською партією соціялістичною) і „Соціял-демократичною партією Польщі і Литви", бо ця друга партія, під проводом жидівки Рози Люксенбург, стояла під жидівським впливом і не признавала ніякого польського патріотизму, ніякої потреби боротьби за самостійну польську державу. Та партія стояла на становищі близького порозуміння з усіми соціялістичними партіями Росії, щоб спільно, а властиво як **один табор,** боротися з російським царатом та з буржуазією взагалі.

Як бачимо, була тут велика ріжниця, і спільна акція між тими двома польськими соціялістичними партіями була неможлива. Остаточно Пілсудскі, бачучи ясно, що наближається велика світова війна, взявся до організування польського легіону, бо знав, що лиш озброєний народ зможе при остаточній ліквідації світової війни осягнути свою ціль.

Дальша історія відома, а додам до неї те, що як Пілсудскі став начальником держави, то до нього прийшла раз якась робітнича соціялістична депутація. Її провідник зачинає промову словами:

„Товажишу Пілсудскі!"

А на це відповів йому Пілсудскі:

„Бардзо сєн пан мили! Я не єстем **жадним товажишем, але начельнікем паньства".**

Ось на якім становищі станув наразі той старий соціялістичний революціонер, що в підземеллях разом зо своєю першою жінкою видавав тайно часопис „Роботнік", а потім його разом з нею розвозив по польських робітничих осередках.

Отсе наглядний приклад патріота, що старався передівсім про те, щоб його **вітчина** була вільна, а не про те, щоб його партія була горою.

Правда і це, що в осени 1918 р. повстав, спершу в Люблині, польський, людово-соціялістичний уряд.

Та Пілсудскі зорієнтувався скоро, що той уряд не зможе вдержатись хочби просто з тої причини, що не мав до розпорядимости — грошей. Рівночасно не хотів Пілсудскі за ніяку ціну допустити до соціяльних заворушень у краю, бо з цього зараз скористали би большевики.

І він погодився навіть з такими правими політиками, як Р. Дмовскі та музика Падеревскі. Того другого зробив міністром президентом, а першого з них — дипломатичним заступником Польщі підчас мирових переговорів у Версаю.

Найважнішою була у нього таки **справа держави,** а не партії. А серед наддніпрянських партій стояла часто партія вище держави. Тому і Винниченко, будучи чином українського уряду, порозумівався рівночасно з большевиками.

Юрій Горовенко.

В. Будзиновський.

ОДИНОКІ АВСТРІЙЦІ

(З моїх споминів).

(9)

Кладу перед ним пропуск, кладу маршруту. Повторяю все те, що в міністерстві сказав мені гофрат Свобода. Показую на маршруті, що моя подорож службова. Він заперечив, кажучи:

„Ви не жовнір. Хотів би я знати, яка то ваша службова подорож для війська?"

Сердитий переходжу до офензиви. Кажу: „Яка моя служба, знаю лиш я і той, що маршруту підписав. Жадній третій особі не вільно знати! Хто спиняє виконання того мого службового обовязку, буде потягнений до відповідальности!"

Ми ще довго сперечалися. Він відійшов, повторивши свою заяву, що як рушуся в сторону Галичини, то буду розстріляний. Я не сумнівався, що він виконає свою погрозу. Не явно, а скритовбийчо. Вишле за мною своїх посіпаків, щоби десь у горах зза якої скали застрілили мене і трупа полишили вовкам розтягати по лісах мої кости. Побіг я на почту і пустив до міністерства війни довгу депешу (до 400 слів) про мою розмову з капітаном. Я просив міністерство, щоби приказало заопікуватися мною; спеціально, щоб охоронило мене від „блудних куль", з котрих якась могла би „випадково" поцілити мене. Другу депешу я пустив до д-ра К. Левицького.

Таке я зробив у перший горячці. Коли вийшов на холодний вітер, і кров троха втихомирилася, опанували мене дві думки: Перша була така, що капітан поставить на своїм, бо він не може бути скараний, коли в горах знайдуть мого трупа, або коли я цілком загину. Як він схоче, то це може статися поза межами його району і мене застрілить „мабуть" якийсь гірський опришок по австрійськім боці. Нехай Австрія шукає убивника! Друга гадка була та, що по моїй розмові з капітаном, через тую кельнер і вже розніс її по місті, ніхто не важиться дати мені коні до Волового. Буде боятися, що разом зі мною застрілять погонича і зрабують коні. Я рішився поїхати ще раз до Відня. У Відні зайшов я до братової, щоби взяти чисту сорочку і зараз піти до міністерства з жалобою на стаціонскоманданта в Ґусті. Входжу до братової, а там... вся моя родина!

Коли я виходив з Підлютого, щоби поїхати до Відня, два мої брати виїхали з Відня, щоби зайти до Підлютого і звідтам видобути мене з родиною. Коли я виїздив з Відня до Густу, брати вже відїздили з Густу до Відня. Ми розминулися. Маючи родину у Відні, я до міністерства жалуватися на капітана вже не пішов.

Все те, що я ось тут запротоколував, зведене докупи з тим, що я пізніше чув про Густ, казало мені так розуміти мої пригоди: Капітан д-р Куля знав, що стаціонскомандант Густу хоче дістати мене в свої руки, щоби мені „доказати" шпигунство, і вислати мене на той світ. Тому то Куля так зжахнувся, коли я сам порадив йому, щоби мене вислав до Густу. Д-ра Кулю хтось звістив, що до нього йде приказ, щоби мене відіслав туди. Він в тужи мить вислав мене до Мукачева, щоби приказ на Густ „спізнився". Не виключене, що таким способом д-р Куля хотів урятувати моє життя, і врятував. Не диво, що це мого ворога в Густі доводило до скаженини.

(Кінець).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ДИВНИЙ КАПІТАЛІСТ.

У Парижі помер 26-го вересня американський купець Едвард А. Файлін, а американські газети додали до донесення про його смерть життепис на кілька шпальт.

Писали не про те, скільки міліонів він зробив, і не про те, якими спортами він займався, які великі приватні збори образів лишив, але про його заходи за суспільну поправу. Капіталіст, міліонер, Файлін говорив:

„Я стою за капіталізм, але не за такий капіталізм, який ми тепер знаємо. Я вірю, що капіталізм мусить достроїтися до змінених обставин".

Цей капіталіст стояв у різкім противенстві до тих людей, що й капіталу не мають, а борються проти всяких змін і поправ капіталізму із завзяттям муринів, що билися зо своїми панами проти військ, що несли їм визволення.

СЛОВА И ДІЛА.

Люди, що приглядаються до суспільного життя, знають, що таких капіталістів, які говорять про потребу поправлення капіталізму, нині є багато. Це немовби загальна мода. Одначе мало є таких капіталістів, що хотіли би свої думки переводити в життя. Звичайно говориться одно, а робиться друге.

Файлін замітний був зовсім чим іншим. Він казав, що поправа капіталізму значить дати робітникам більшу пайку у вироблених суспільністю добрах. Треба дати вищу заплату і коротші години праці; говорив і писав Файлін, і цю засаду переводив у своїх бизнесах. Остаточно він зовсім закинув *систему бизнесу* для зиску, через котру він забагатів, та перейшов до кооперації.

РЕВОЛЮЦІЯ, ЧИ ЗАРАДА НА РЕВОЛЮЦІЮ?

Цей цікатий капіталіст мав цікавий погляд на політику президента Рузвелта. Кілька тижнів перед своєю смертю говорив він на конґресі Інтернаціональної Торговельної Палати в Парижі:

„Я є переконаний, що мій рідний край переходив би нині через болі суспільної революції, якби не програма нового розділу президента Рузвелта, що мала на ціли дати масам таку купну силу, щоб вони могли купити та покористуватися продуктами модерного промислу".

Якраз цю програму деякі люди, як звісно, вважають суспільною революцією. На думку цих людей, Рузвелт повинен дати капіталістам право брати собі з продуктів модерного промислу стільки, скільки можливо, та не дивитися, скільки дістають інші, наприклад робітники. Коли президент Рузвелт не дає капіталістам цього робити, то, на їх думку, він не реформатор, а революціонер, соціяліст, чи там комуніст, і суспільність повинна з ним коротко розправитися.

Як бачимо, погляд на президента зміняється: для одних він спаситель перед революцією, для інших — небезпечний революційний аґітатор. Залежить, з котрого боку на нього дивитись.

ЧУЖИМИ ОЧИМА?

Коли міліонер, що через реформи, пропаґовані президентом Рузвелтом, може втратити величезні гроші, осуджує ці реформи й реформатора, в цьому нема нічого дивного.

Дивно, як знайдеться міліонер, що хвалить і реформи й реформатора, через котрих він гроші тратить. Таксамо дивно, коли люди, що через реформи можуть лише зискати, на реформи дивляться як на лячний суспільний переворот.

Як це так? Кажуть звичайно, що таких людей капіталісти здурили або підкупили.

Та чи тут усе можна говорити про задурення або підкупство? Оса Джансон, відома американська подорожниця по Африці, вернувшися до Африки й описуючи свої враження при повороті, каже: „Африка все ще повна тайн і небезпек і, хоча для мене більшість її тайн зникнула, її небезпеки все ще існують". Ця відважна жінка лучить тайни й небезпеки. І чи не слушно? Чи не криє кожна тайна в собі можливости небезпеки? І чи не є всяка суспільна реформа й усякий суспільний переворот таємницею? Чи не підсувають вони думки або почування небезпеки — одним меншої, іншим більшої?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БЕЙОН, Н. ДЖ.

Користайте з „Сошел Секюреті Ект".

Р. А. Родерфорд, завідувач місцевого бюра „Сошел Секюреті Борд", пригадує теж українським робітникам, щоб заходили до бюра і засягали безплатно інформацій у справі соціяльного обезпечення на випадок смерти чи осягнення 65-літнього року життя. Він звертає увагу, що таке обезпечення вже тепер виплачують тим, що осягнули 65-тий рік життя, а таке обезпечення оплачувати, чи теж родинам тих, що померли, не осягнувши 65-го року життя. Про все те інформує бюро, якого адреса така: 206 Post Office Building, Bayonne, N. J.

—o—

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Після Конвенції Ліґи Українських Клюбів.

Шеста конвенція Ліґи Українських Клюбів в Америці відбулася в місті Вунсакет 4, 5 і 6 вересня. Зїхалося коло 150 делеґатів і гостей із стейтів: Ню Джерзі, Ню Йорк, Конетикот, Ню Гемпшір, Масачусетс і Род Айленд. Делеґати і гості з Картерет, Н. Дж., приїхали босом, з інших місцевостей — автами і залізницею.

Перший день конвенції.

Конвенція відбулася в церковній салі, що є при українській православній церкві. В суботу о. В. А. Каськів розпочав конвенцію молитвою і відспіванням „Майн Контрі". Головний предсідник, Петро Керелейза, відкрив конвенцію. До конвенційної президії були вибрані: Валтер Бекад, предсідник; панна Нелі Горбайчук і Іван Селеман, заст. предсідника; панна Галина Керелейза і Петро Паньків, секретарі. Після вибрання пресової і резолюційні комісії були усні привіти. Прочитано писемні привіти і телеґрами. Орґанізаційний реферат виголосив Іван Селеман з Ню Бритен, Конн. Другий реферат на тему „Ціль української молоді" виголосив о. прот. В. А. Каськів. Після рефератів були дискусії, запити і пояснення. Потім ухвалено резолюцію, в котрій був заклик до злуки всіх українських молодечих ліґ в одну велику і могутню народню орґанізацію. Конвенція вирішила, щоб цю резолюцію вислати телеґрафічно на „Пятий Конґрес Л. У. М." в Клівленді, Огайо; на „Четвертий Конґрес Л. У. К. М." у Стемфорд, Конн., і до М. У. Н. в Ню Йорку. На конвенції були присутні численно старші громадяни як гості, які з великим зацікавленням слухали поважних нарад конвенції. Вечором відбувся в „Мейфейр Інн" гостинний обі і танці.

Другий день конвенції.

В неділю рано делеґати і гості були в місцевій українській православній церкві на богослуженні.

Пополудні конвенційні наради продовжалися до 3 години. Потім мав відбутися фестин у ліску на парохіяльній площі, але погода не дописала, падав дощ. Тому замісць фестину відбулась у салі Мекенікс родинна забава з танцями, яка при гарному співі українських пісень продовжалась до пізна в ночі. На тій забаві вибрано „Місс Л. У. К.", якою зістала панна Корнеля Гуцал з Вунсакет, Р. Ай.

Третій день конвенції.

В понеділок рано дальше продовжались конвенційні наради. В часі нарад прибуло багато гостей, між якими були: головний урядник У. Н. Союзу п. Герман з дружиною, делеґат з ОДВУ п. О. Грибівський, що зложили привіти. Гостей привитав почесний голова нарад, о. В. А. Каськів.

До головного уряду на наступний рік вибрані: Валтер Вайдяк, предсідник; Валтер Бекад і Нелі Горбайчук, заст. предсідника; Петро Паньків, рек. секретар; Вилйем Демчук, фін. секретар; Іван Селеман, тростіс; о. В. А. Каськів, духовний управитель.

Після закінчення конвенційної програми предсідник конвенції, Валтер Бекад, попрохав духовного управителя закрити шесту конвенцію Ліґи Українських Клюбів в Америці. О. В. А. Каськів промовив до делеґатів і гостей та закінчив наради молитвою. Потім відспівано український і американський гимн.

Пополудні в тій самій салі відбувся спільний обід в честь делеґатів і гостей згаданої конвенції. Коло двісті осіб засіли за пишними столами. Тостмайстром був д-р Омелян Каськів, місцевий український лікар. Підчас обіду промовляли: Едвин Гил, президент Бизнес Каледж; Валтер Вайдяк, предс. ЛУК; Антін Градюк, предс. місцевих клюбів; Ілля Стрик, предс. парохії; п. Тарас Цимбалістий. Промови бесідників були поважні, чутливі і патріотичні. При кінці обіду промовив ще о. В. А. Каськів і закликав зложити жертви на визвольну боротьбу. Збіркою занялися: Ольга Градюк, Евгенія Кінаш, Марійка Карась і Катерина Гурняк. Зложили жертви: о. В. А. Каськів $2; по $1: д-р О. Каськів, о. Л. Кушнір, о. Л. Весоловський, о. Е. Писар, Е. Гил, Анна В. Каськів, Т. Цимбалістий, Ольга Градюк, Анна О. Каськів, В. Вайдяк, І. Градюк, М. Вецал, М. Кінаш, Й. Мельник, А. Мельник, Я. Семчук; І. Лата 75 ц.; по 50 ц.: І. Стрик, П. Паньків, Ольга Лукеник, Маріон Шелест, Варварка Валько, І. Заїк, П. Гнецко, Маруся Познанська, Анна Глива, Анна Дулеба, Марта Гошовська, Мей Глива, Маруся Паньків, Анна Кушнір, Марія Стасишин, Йосипа Градюк, Анеля Городивська, Марія Благітка, Я. Процинн, І. Селеман і М. Стадник; дрібними датками $9.95. Разом зібрано $39.20. Вислано через Обеднання на визвольну боротьбу $29., на Музей Визвольної Боротьби України в Празі $10.20. Збірку переслав о. В. А. Каськів.

Резолюції, ухвалені делеґатами:

1) Конвенція молоді „Ліґи Українських Клюбів в Америці", що відбуває свої наради в місті Вунсакет, Р. Ай., засилає щирі поздоровлення конґресові „Ліґи Української Молоді" в Клівленді, Огайо, конґресові „Ліґи Української Католицької Молоді" в Стемфорд, Конн., і Українським Націоналістам у Ню Йорку. Кличемо згадані Ліґи Української Молоді до обеднання в одну велику і могутню Американську Українську Орґанізацію в Америці.

2) З глибокою пошаною клонимо голови перед усіми українськими борцями, що полягли в боротьбі з наїзниками-ворогами, що їх замордували вороги за права й волю українського народу. Визнаємо їх народніми мучениками. Віримо, що на їх мученицькій крові зродиться воля для українського народу.

3) Визнаємо боротьбу молодих борців УВО і УНО на українських землях за конечну й справедливу. Співчуваємо з тими рідними братами, що терплять надлюдські муки по ворожих тюрмах, котрих вороги тортурують, вішають і розстрілюють безправно по тюрмах і підземеллях за валю Матери України.

4) Братерські поздоровлення шлемо всім українцям, що тимчасово перебувають на чужині, і тим, що живуть у злиднях на рідних землях, у тимчасовій ворожій неволі. Кличемо всіх до обеднання і витревалости в боротьбі з ворогами аж до повної перемоги. Обеднані рідною ідеольоґією, проженемо всіх зайдів-ворогів з українських земель, щоб змогла жити і розвиватись одна, вільна Соборна Українська Держава.

Ось так відбувались наради конвенційні „Ліґи Українських Клюбів" в Америці. На закінчення згадаю, що осталися милі спомини з цієї конвенції в нашій місцевості. Дай Боже, щоб ця конвенція була початком до обеднання всіх американських українців в одну могутню народню орґанізацію.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Наш лікар д-р Омелян Гарасим.

Оноді переходив я пятою вулицею (Норт) і на домі під числом 853 побачив маленьку вивіску: Д-р Омелян Гарасим. Втішило це мене дуже, бо це наш український новий лікар, наша нова професійна сила, а тимбільше, що це член У. Н. Союзу. Постановляю зайти до нього та зложити йому побажання на новій дорозі життя.

Входжу до почекальні. Лікар занятий. За кілька хвилин виходить пацієнт і російською мовою прощається зо своїм лікарем.

По короткім привитанню складаю йому свої побажання. Він вельми симпатичний, все усміхнений, дякує за побажання, а потім додає: **„Як завжди, так, і тепер памятаю про те, що зробив для мене Український Народний Союз, котрого я є членом від дитини.** В прикрій хвилі, коли я ходив до школи, обставини зложилися так, що я мав перервати науку. Ви про це знаєте, бо через ваші старання я дістав від Українського Народного Союзу поміч, яка дала мені змогу продовжати мої студії. І не один, але два рази таке трапилося. Знаєте, що мої родичі робітники, отже не мали стільки грошей, щоб могли удержати мене на студіях. Хоч я ночами працював, як звичайний робітник, а родичі давали, що могли, на моє удержання, були в моїм життю нераз прикрі хвилі. В тім часі приходив мені з поміччю наш Союз. І тому я згадую все той час і дуже вдячний цій нашій орґанізації та головному урядові. Ви, як член головного уряду, будьте ласкаві при найближчій нагоді зложити урядові й орґанізації щиру подяку від мене і запевнення, що **до смерти держатися буду цих ідеалів, які ця орґанізація плекає і впоює у нашу молодь.** Бажанням моїм є, щоб Всевишній дав мені сили віддячитися всім вам, всім членам орґанізації за добро, зділане для мене".

Даю йому запевнення, що бажання його виповню і стверджую, що я переконаний, що він на все останеться членом Батька Союзу.

„Так! Без сумніву так буде. І не лиш це. Де лиш буду могти, взивати буду нашу молодь, щоб ставала в ряди Союзу, бо, будучи в його рядах, кожний молодий чоловік має запевнення, що вразі потреби знайде відповідну поміч".

„Не сумніваюся про це, пане докторе, бо памятаю ваш реферат на сорокілітнім ювилею У. Н. Союзу у Філядельфії, який ви виголосили до молоді, будучи ще студентом. Не сумніваюся також, що українська громада у Філядельфії, а передівсім члени У. Н. Союзу, будуть завжди до вас добре відноситись і шукати у вас поради".

„Я сподіваюся цього, — відповідає доктор — бо памятаю це, як члени тов. Любов, 45 відділу У. Н. Союзу, якого я є членом, радо витали мене по скінченню моїх лікарських наук та на памятку дарували мені Першу Українську Енциклопедію".

„Чув я від багатьох людей, які з вдоволенням говорять, що ваша українська мова дуже добра, та і я сам чую в розмові з вами, що у вас не чути того впертого „с" і „з", чого наша молодь нераз не може побороти".

„Завдячую це в першій мірі моїм родичам, — відповідає доктор — які завжди зо мною говорили вдома українською мовою. Ми всі діти завжди говорили з родичами по українськи. Потім помогла мені українська школа, до якої я учащав кожного дня, а часто вечорами. Я певний, що немало на це вплинуло те, що я родився в Дрогобичі, в Західній Україні, хоч, поправді, родичі привезли мене до Філядельфії, коли я мав усього один рік".

„Чи ви, пане докторе, покінчили всі школи у Філядельфії?"

„Так. Публичну школу і гай скул я тут кінчив, а також Медікал Сейнт Джозеф Каледж, а потім Ганеман Каледж".

„Даруйте, що осміляюся спитатись, де ви покінчили практику".

„Пятьмісячну практику я відбув у шпиталі в Патставн, Па., будучи ще студентом, а по укінченню студій практикував 16 місяців у Сейнт Лукс енд Чилдренс Госпитал при вул. Френклин і „Тамсон".

„Чи були ви, пане докторе, при війську, бо один раз видів я вас у військовім уніформі".

„Так. Я записався до Юнайтед Стейтс Рорезв Кор і одержав там ступінь першого ляйтнанта".

„Чи в часі своїх студій ви здибали між студентами українців?"

„Так, здибав. На жаль, мушу сказати, що вони в більшій части не признавалися до українців; а ті, що заявляли себе українцями чи русинами, відносилися байдужно до своєї національности. Будучи в Ганеман Каледж, був я головою Студентського Католицького Клюбу і бажав створити з українців та з русинів, словаків і „ґріків" з українськими назвищами окрему громаду, та це не повелося мені".

Наша гутірка булаб довше продовжалася, але до почекальні ввійшла старша жінка та, звернувшися до доктора, питається: „Тудум мадярум?" Доктор відповів, що не розуміє, що вона говорить. А ця дальше питається: „Гуторіце по словенску?"

„Не говорю, але розумію. Говорю по українськи, але здається мені, що ви і я добре будемо себе розуміти".

Попрощав я доктора і відійшов, постановивши поділитися з тим усім з членами У. Н. Союзу і з читачами „Свободи", що й роблю.

* * *

Будучи в канцелярії доктора-українця, вчув я, що один пацієнт говорив по російськи, а другий почав по мадярськи, а скінчив по словацьки. Не чув я одначе пацієнта, котрий говорив би до лікаря українською мовою.

Хтось сказав би, що це може виняток. Зайдіть одначе і до іншого лікаря українця або дентиста, а переконаєтеся, що в них є більше пацієнтів іншої народности ніж української. Чи це тому, що професіоналісти іншої народности обіцяють в оголошеннях золоті гори та бубнять через радіо Бог зна що, а свої цього не роблять? Колиб українці вдавалися в потребі лиш до своїх лікарів, дентистів і інших професіоналістів, то у Філядельфії тих кілька наших професіоналістів не моглиб нас навіть обслужити. Та так не є. Чи ще далі треба пригадувати клич: свій до свого? Чи ще водитися буде так, що до свого підемо тоді, коли до другого йти вже не можемо?

Чому не маємо спомагати своїх, дітей свого народу з кости і крови, котрі того народу не цураються, а йдуть рамя в рямя з ним в однім ряді і все і всюди голосять, що вони українці?

Стефан Слободян.

ТІ, ЩО ЛЮБИЛИ БАГАТО ЗІСТИ

У старинних часах їли багато більше ніж сьогодні. — Кілька прикладів із грецької і римської історії.

Всесвітня історія записала багато осіб, які мали небуденний апетит.

У римській історії нпр. читаємо, що цісар Віталій мусів денно пять разів їсти і то дуже багато, щоби заспокоїти свій ненаситний жолудок. А після кожного такого їдження відходив у „воміторіюм" (убікація для вертання, блювання), заживав один порошок і зараз знову їв.

Римський полководець Люкуль, що жив від 90—42 року перед Христом, мав у палаті кілька їдалень і потребував лише управителеві дому подати назву котроїсь із них, а вже знали, що Люкуль того дня хоче їсти.

Цісар Максімін був у силі зїсти багато мяса, яке обильно попивав вином. Цісар Клявдій Альбін їв натще стільки овочів, що ними наситилосяб сорок людей пересічного апетиту.

І грецька історія знає багато людей з незвичайним апетитом. Діонізій, тиран із Сиракузи, з того, що їв дуже багато, так був потовстів, що ледви міг рухатись. А так кріпко спав після їдження, що мусіли йому впихати іґли в тіло, як хотіли його пробудити. Геродот (грецький історик), так бодай упевняє один римський історик, їв що дня яких двацять фунтів мяса і багато хліба.

Про Олександра Великого кажуть, що любив багато випити. Одначе й нова історія знає людей з небуденним апетитом. Так нпр. французький історик Жак де Ту вставав серед ночі їсти, на світанку їв удруге, рано втретє, потім вполудне та ще тричі, заки пішов спати.

Головно з неабиякого апетиту був відомий Яків Кале, огородник із Вітенберга (Німеччина), що помер 1754 року. Він не лише, їв за пятьох, а проковтував і зовсім нестравне. Сливки нпр. їв усе з кістками, а черешні з хвостиками. Зуби мав такі сильні, що кусав ними кухонну посудину. Та найбільшими ласощами для того городника були щурі, миші, сверщки й павуки. Їв їх із справжнім апетитом. Записано є, що раз на снідання зїв цілого барана. Як Кале помер лікарі його тіло краяли, одначе не могли ствердити, чому саме він так багато їв.

І наші часи можуть похвалитися неабияким їдуном. Ось недавно турецькі часописи принесли таку вістку:

До гостинниці Каді Заде на острові Прінкіпо (на морі Мармара) прийшов гість і сів при столику та сказав подати собі спис страв. Прочитав увесь спис і сказав дати собі все, що було там списане зразу наділ. Зїв усе і знову сказав собі подати ще раз усі такі самі страви. Вже гості стали зглядатися на дивного гостя, та він нічого: зїв другий обід і сказав подати такий самий третій! Зїв усе дочиста, відпочив гарненько хвилину, потім закликав: „платити!" Тепер уже господар гостинниці зважився спитати дивного гостя чемно, що за причина його страшного апетиту. Гість пояснив: „Я майже двацять літ жив на північнім Сибірі як воєнний полонений. На побережі Ледяного моря мій харч складався майже виключно з трану рибячої печінки. Такий обід із трану все наситив мене на цілі три дні, тому я їв лише що четвертий день. Це ввійшло вже у мене у звичку і я далі їм що четвертий день, хоч не живу вже на далекім Сибірі.

Між польськими дідичами.

І. дідич: — Над чим ви так задумалися?

ІІ. дідич: — А над чим би, як не над жидівською справою.

І. дідич: — І знайшли ви розвязку цієї справи?

ІІ. дідич: — Ба, навіть дві, лише в цьому заковика, чи маю це допозичити грошей від Майорка Лінкса, чи від Берка Шульвольфа.

ЖИТИ ТЯЖКО... ВМИРАТИ ЩЕ ТЯЖЧЕ

(Подія майже правдива).

Бувало, коли чоловік дожив своїх літ, скликував довкола себе свою родину: жінку, дітей, внуків, правнуків, а як добре пішло, то ще й своїх довжників, благословив їх, лишав свою останню волю, замикав очі і вмирав, а ціла родина плакала... з радости, що може справити гучні поминки.

Сьогодні? Де-де!

Світ пішов уперед і смерть нині не така проста, як колись, бо й життя складніше.

— — — — — — —

Іван Безштанько був, собі на лихо, умовим робітником, і з тієї теж причини належав до Суспільної Обезпечальні. Іванові Безштанькові занедужала жінка. Безштанько пішов по лікаря.

— Добре, — каже лікар — прийду... завтра, бо нині вже запізно.

І справді прийшов аж на другий день під вечір, постукав, послухав, похрюкав і записав лік.

Пішов Безштанько по ліки до аптики Обезпечальні, а там хвостик такий, як при шлюбній сукні княжни Юліянни.

Дарма. Не мав іншої ради — ждав. Годину, дві, три... Нарешті підійшов до віконця, дав рецепту.

— Прийдіть завтра — каже опецькуватий аптикар. — На годину 12. вполудне будуть ліки.

Пішов Безштанько додому. Жінка стогнала на ліжку, вичікуючи помочі.

На другий день знову пішов до аптики.

Знову напрівся, поки добився у хвостику до вимріяного віконця.

— Нема ще, чекайте.

— Вже 12-та... До котрої чекати?

— До 2-гої!

— Бійтесь Бога, люди, таж за той час умерти можна!

— Як хтось спішиться — то можна! — відповів холоднокровно мистець чудодійних мікстур.

— Не бійтесь, — потішав Безштанька якийсь інший обезпечений — хорий не вмре. Нині навіть умерти тяжко, не тільки жити!

І чекав Безштанько до 2-гої, від 2-гої до 6-тої, від 6-тої до 8-мої.

А що мав сильні ноги і терпцю стільки, скільки його мають усі „безштаньки", таки дістав ліки і пігнав щосили додому.

За той час сусіди покликали приватного лікаря, зложились на ліки і купили їх у найближчій аптиці.

Коли Безштанько вернувся, жінка смілась весело і теребила на вечерю бульбу.

Огірчений Безштанько вилив добуті з таким трудом ліки до каналу...

Та...

Ніщо в житті не пропадає марно. На другий день поздихали всі щурі, що їх віддавна не міг бідолаха позбутись ніякими трутками. — („Діло").

Гіякинт Брунька.

Власник крамниці (до помічника): — Як ви могли сказати 70-літньому, що ця помада на поріст волосся поможе йому также як двацятьлітньому? Цеж ошуканство!

Крамничний помічник: — Чому? Таж двацятьлітньому також не помагає!

—о—

Зрозуміла.

— Прошу мені дати якусь цікаву нову книжку — каже пані до дівчини у випозичальні книжок.

— Чи то має бути щось легке?

— Не конче. Я і так не буду сама нести; на мене жде авто на вулиці.

З ТАЄМНИЦЬ ЛЮДСЬКОГО ОРГАНІЗМУ

— Мудрець старовини Аристотель навчав своїх учнів, що в нижчих частинах організму людини кров густіша і темніша, ніж у вищих; також кров жінок, на його думку — густіша і чорніша від крови чоловіків. Тому чоловік і горішні частини тіла шляхотніші, ніж жінка і долішні частини тіла.

*

— Німецький лікар Фельнер дослідив на трупах, що алькоголь у пияків не спричиняє артеріосклерози (запалення кровоносних судин), бо не знаходив різниці між кровоносними судинами тих, що пють, і абстинентів. Зате показалося, що у великій мірі до шкідливого запалення кровоносних судин причиняється вживання тютюну, головно, коли хто вживає денно більш ніж 5 цигар чи 25 папіросів.

*

— Вода творить три пяті частини нашого тіла. Тому людина не може довго перенести спраги, бо мусить постійно підтримувати це відношення води до інших складників тіла.

*

— Пропасницю (малярію, февру) спричиняють мікроскопійні одноклітинні живини т. зв. плязмодії малярії. Вони розвиваються в дозрілі форми в крові людини два-три або чотири дні і відповідно до того хорий на пропасницю має атаки гарячки та дрижаків що два, три або чотири дні.

*

— Найвищим чоловіком світу був досі австрієць Франц Вінкельмаєр, що вмер у 1887 р. в Лондоні на сухоти. Він мав 2 м. 73 цм.

Найвищого жінкою була Марія Ведде з Галь, що мала 2.65 м. Вона померла в Парижі 1885 р.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

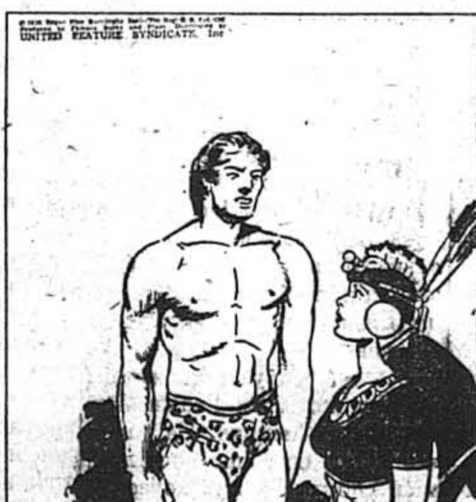
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

— Є одно українське слово, яке кожний вимовляє зле.
— Яке?
— „Зле".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ. (127)

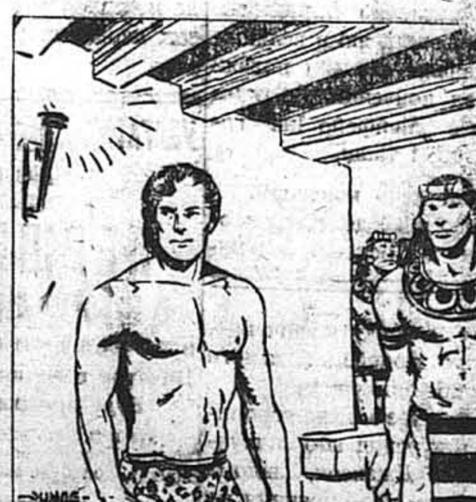
Коли Залія побачила, що Тоґацаль зо своїми дружинниками загородив їй і Тарзанові шлях до втечі, вона видала з себе розпучливий оклик. Та не було іншої ради, тільки знов заховати своє невдоволення і знов нишком плянувати якийсь рятунок для Тарзана. Вона навіть нишком сподівалася, що за це вона окупить у нього ласку до себе.

На неї навіть находили деколи гадки втечі разом з ним кудись у невідомий край і полишити за собою ціле це царство. Доки вона не знала Тарзана, то була задоволена зо свого життя й зо свого панування. Вона виконувала жорстокі річи, але ці річи були освячені місцевою мораллю і маянськими жерцями. Тепер ціла маянська столиця видавалась їй дуже вудною.

Але як тут було втекти звідсіля? Вона звернула свої очі на Тарзана, мов шукаючи в нього поради. Він був такий дужий, такий зручний і розумний, що цілком певно повинен знайти вихід з цього положення. Але Тарзан тепер зажурився чим іншим: його приятелі також у неволі. Колиб він навіть і мав нагоду втікати, то не міг лишати їх позаду.

Маянці на хвилю полишили його в спокою. Вони були певні, що він нікуди не втече. Тарзан бачив це виразно, що він би пустився бігцем між ці коридори і якось видертися з цього проклятого гнізда. Але його приятелі тут також. Вони прийшли сюди, щоб його рятувати. Чи мав він тепер їх опустити? Ні! Ніколи! Краще вмерти разом з ними, ніж одинцем утікати.